

Kohtuasi 225/85

[...]

Töötajate liikumisvabadus – Kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu rikkumine – CNRI teenistuses olevad teadlased – Erinev kohtlemine töö- ja töölevõtutingimuste osas

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

16. juuni 1987*

Kohtuasjas 225/85,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: komisjoni õigustalituse ametnik Enrico Traversa, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o komisjoni õigustalituse ametnik G. Kremliš, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

hageja,

versus

Itaalia Vabariik, esindajad: diplomaatiliste vaidlusküsimuste osakonna juhataja Luigi Ferrari Bravo, keda abistas *Avvocato dello Stato* Oscar Fiumara, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o Itaalia saatkond,

kostja,

mille esemeks on nõue tuvastada, et consiglio nazionale delle ricerche (CNR – riiklik teadusnõukogu) teenistuses olevate teiste liikmesriikide kodanike diskrimineerimisega töö- ja töölevõtutingimuste osas, võrreldes sama nõukogu teenistuses olevate Itaalia kodanikega, on Itaalia Vabariik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 48 alusel ning nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, 19.10.1968, lk 2; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 alusel,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees Euroopa Kohtu presidendi ülesannetes Y. Galmot, kodade esimehed C. Kakouris ja F. Schockweiler, kohtunikud T. Koopmans, G. Bosco, U. Everling ja J. C. Moitinho de Almeida,

kohtujurist: C. O. Lenz,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtusekretär: administraator D. Louterman,

arvestades kohtuistungil ettekannet ja 2. oktoobril 1986 toimunud suulist arutelu,

olles kuulanud 27. jaanuari 1987. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. Oma hagiavaldusega, mis registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis 23. juulil 1985, algatas Euroopa Ühenduste Komisjon EMÜ asutamislepingu artikli 169 alusel hagimenetluse, mille ese on nõue tuvastada, et riikliku teadusnõukogu consiglio nazionale delle ricerche, edaspidi "CNR") teenistuses olevate teiste liikmesriikide kodanike diskrimineerimisega töö- ja töölevõtutingimuste osas, võrreldes sama nõukogu teenistuses olevate Itaalia kodanikega, on Itaalia Vabariik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 48 alusel ning nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, 19.10.1968, lk 2; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 alusel.

2. Itaalia 20. märtsi 1975. aasta seaduse nr 70 (Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana nr 87, 2.4.1975) artikli 36 lõige 3 sätestab, et nimetatud seaduse jõustumise kuupäeval (ehk 3. aprillil 1975) lepingu alusel CNRi teenistuses olevad isikud võetakse tööle koosseisulistele ametikohtadele tingimusel, et neil on vajalik kvalifikatsioon ja nad vastavad kehtestatud nõuetele. Artikli 36 lõige 4 sätestab, et koosseisuliste ametikohtade puudumisel võivad lepingu alusel töötavad isikud jääda määramata ajaks CNRi teenistusse ja neile makstakse sama tasandi koosseisulistel ametikohtadel töötavate isikutega võrreldes samasugust töötasu. Mõlemal juhul "tuleb töötasu perioodilise suurendamise puhul arvesse võtta tööstaaži".

3. Lisaks viidatakse seaduse nr 70 artikli 5 lõikes 3 "avalikus teenistuses töölevõtmise nõudeid reguleerivatele kehtivatele õigusnormidele". Nendeks õigusnormideks on riigiteenistujate tööd käsitlevad eeskirjad (Decreto del Presidente della Repubblica nr 3, 10.1.1957, Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, Gazzetta Ufficiale nr 22, 25.1.1957, tavapärase kaasanne), mille artikkel 2 sätestab: "Riigiteenistujaks võib saada iga isik, kes vastab alljärgnevatele üldtingimustele:

1) Itaalia kodakondsuse omamine;

2) [...]"

4. Olles seisukohal, et osutatud kodakondsusnõue, mida kohaldatakse koosseisulist ametikohta (või koosseisuliste ametikohtade ajutise puudumise korral määramata tähtajaga teenistussuhet) taotlevate teadlaste suhtes, on vastuolus asutamislepingu artikliga 48 ja määrusega (EMÜ) nr 1612/68, algatas komisjon hagi Itaalia Vabariigi vastu liikmelisusest tulenevate kohustuste täitmatajätmise tuvastamise nõudes.

5. Menetluse täpsemad faktilised asjaolud, menetluse käik ning menetlusosaliste väited ja argumendid on toodud kohtuistungis ettekandes ning neid mainitakse ja käsitletakse käesolevas otsuses edaspidi ainult niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

6. Esimene hagiavaldusest tõusetuv küsimus seisneb selles, kas CNRi teenistuses olevaid teadlasi võib pidada "avalikus teenistuses" olevateks isikuteks, kelle suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõikes 2 sätestatud diskrimineerimise keeld ei ole artikli 48 lõike 4 kohaselt kohaldatav.

7. Sellele küsimusele vastamisel tuleb silmas pidada, et artikli 48 lõiget 4 kui ühenduse töötajate liikumisvabaduse ja mittediskrimineerimise aluspõhimõtte erandit tuleb tõlgendada viisil, mille kohaselt selle lõike kohaldamisala piirneb rangelt ainult nende huvidega, mida liikmesriikidel selle lõike alusel on lubatud kaitsta.

8. Euroopa Kohus on juba varem osutanud, viimati oma 3. juuli 1986. aasta otsuses kohtuasjas 66/85 *Lawrie-Blum versus Land Baden-Württemberg* (EKL 1986, lk 2121, 2139), et juurdepääsu teatud ametikohtadele ei või piirata põhjusel, et antud liikmesriigis omandavad sellistele ametikohtadele määratavad isikud riigiteenistuja staatuse. Kui artikli 48 lõike 4 kohaldamine seataks sõltuvusse töövõtja ja avaliku sektori asjaomase tööandja vahelise suhte õiguslikust olemusest, siis võimaldaks see liikmesriigil omal äranägemisel otsustada, milliseid ametikohti nimetatud sättes ette nähtud erandiga hõlmatakse.

9. Tuleb otsustada, et Euroopa Kohtu praktikas, eelkõige 17. detsembri 1980. aasta otsuses (kohtuasi 149/79: komisjon *versus* Belgia (EKL 1980, lk 3881), määratletud tingimused, millele ametikoht peab vastama, et seda võiks käsitleda avaliku teenistusena EMÜ asutamislepingu artikli 48 lõike 4 tähenduses, ei ole käesoleval juhul täidetud. Pelk viitamine CNRi üldistele kohustustele ja CNRi teenistuses olevate teadlaste ülesannete loetlemine ei ole piisav otsustamiseks, et need teadlased vastutavad avaliku võimu teostamise või riigi üldiste huvide kaitse eest. Ainult juhtimisalaseid ülesandeid või riigi nõustamist teadus- ja tehnikaküsimustes võiks pidada avalikuks teenistuseks artikli 48 lõike 4 tähenduses. Käesoleval juhul ei ole tuvastatud, et CNRi teadlased täidavad selliseid ülesandeid.

10. Seoses Itaalia valitsuse väitega, et kui välisriikide kodanikest teadlased saaksid CNRi koosseisulisteks töötajateks, siis ei oleks võimalik välistada nende edutamist CNRi juhtivatele ametikohtadele, piisab märkimisest, et ühenduse õigus ei keela liikmesriigil reserveerida oma kodanikele teatud ametikohad, mis seonduvad avaliku võimu teostamise või riigi üldiste huvide kaitsega. Nagu aga Euroopa Kohus märkis juba eespool osundatud 17. detsembri 1980. aasta otsuses, ei või seetõttu, et teiste liikmesriikide kodanike puhul võidakse välistada nende edutamine või üleviimine teatud ametikohtadele, põhimõtteliselt välistada teiste liikmesriikide kodanike määramist ametikohtadele, mida ei käsitleta avaliku teenistusena asutamislepingu artikli 48 lõike 4 tähenduses.

11. Lisaks on Euroopa Kohus oma 12. veebruari 1974. aasta otsuses (kohtuasi 152/73: *Sotgiu versus Deutsche Bundespost*, EKL 1974, lk 153) osutanud, et isegi kui tegemist on avaliku teenistusega artikli 48 lõike 4 mõistes, ei saa selle sätte alusel õigustada teiste

liikmesriikide kodanikest töötajate diskrimineerimist palga- või muude töötingimuste osas, kui nad on juba avalikku teenistusse võetud.

12. Seetõttu tuleb teha kindlaks, kas eespool osundatud Itaalia seaduse nr 70 sätete kohaldamatajätmise näol on tegemist asutamislepingu artikli 48 lõikega 2 ning määruse (EMÜ) nr 1612/68 artikli 7 lõigetega 1 ja 4 vastuolus oleva diskrimineerimisega.

13. Sellega seoses tuleb märkida, et teiste liikmesriikide kodanikest teadlasi koheldakse Itaalia teadlastega võrreldes erinevalt, iseäranis töökoha säilimise kindluse osas, kuna CNR võtab sellised teadlased tööle fikseeritud kehtivusajaga lepingute alusel ja neil puuduvad igasugused tagatised oma lepingute pikendamise osas. Lisaks tuleb tähele panna, et kuna teiste liikmesriikide kodanikest teadlastel puudub igasugune teenistuskäigu struktuur, ei ole neil võimalik loota edutamisele. See asjaolu mõjutab ka nende töötasusid ja vanaduspensione. Järelikult ei kohaldata nende teadlaste suhtes süsteemi, milles sisalduksid samalaadsed eelised ja tagatised, mis on ette nähtud Itaalia kodanikele.

14. Eeltoodust tulenevalt tuleb otsustada, et consiglio nazionale delle ricerche teenistuses olevate teiste liikmesriikide kodanike diskrimineerimisega töö- ja töölevõtutingimuste osas, võrreldes sama organi teenistuses olevate Itaalia kodanikega, on Itaalia Vabariik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 48 alusel ning nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 alusel.

Kohtukulud

15. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud. Kuna Itaalia Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud jätta tema kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1) Consiglio nazionale delle ricerche teenistuses olevate teiste liikmesriikide kodanike diskrimineerimisega töö- ja töölevõtutingimuste osas, võrreldes sama organi teenistuses olevate Itaalia kodanikega, on Itaalia Vabariik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 48 alusel ning nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 alusel.

2) Kohtukulud mõistetakse välja Itaalia Vabariigilt.

Galmot

Kakouris

Schockweiler

Koopmans

Bosco

Everling

Moitinho de Almeida

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. juunil 1987. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

P. Heim

Y. Galmot